

Received: 22 April 2018
Revised: 22 May 2018
Accepted: 10 June 2018
Published: 30 June 2018

**DONIESIENIA Z WOJNY -
- GAZETA WARSZAWSKA O DZIAŁANIACH
ZBROJNYCH W CZASIE WOJNY
CESARSTWA FRANCJI Z CZWARTĄ
KOALICJĄ 1806 – 1807**

**REPORTS FROM THE WAR -
- GAZETA WARSZAWSKA ON ARMED
OPERATIONS DURING THE WAR
OF THE THE FRENCH EMPIRE WITH THE
FOURTH COALITION 1806 - 1807**

Marcin Mielnik

PhD, Polish Society for the History of Technology in Warsaw, Poland.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4245-986X>

* *Corresponding author*: e-mail: m.mielnik@gmail.com

Streszczenie

Artykuł przedstawia działania zbrojne toczone w czasie wojny Cesarstwa Francji z czwartą koalicją widziane oczami polskiej opinii publicznej. Gazeta Warszawska w oparciu w dużej mierze o francuski Monitor zapoznała swoich czytelników z wydarzeniami, jakie miały miejsce na terenie Królestwa Prus. Duże znaczenie dla redakcji miały walki toczone na ziemiach polskich. Osobnym, ale także niezmiernie ważnym zagadnieniem, było tworzenie i działanie polskich wojsk. Zbadanie doniesień prasowych pod kątem treści, dokładności i przede wszystkim wierności przekazywanych informacji, stały się podstawowym założeniem postawionym sobie przez autora.

Słowa kluczowe: pierwsza wojna polska, Gazeta Warszawska, prasa, Księstwo Warszawskie, Komisja Rządząca

Abstract

The article presents the armed actions taken during the war of the French Empire with the fourth coalition seen through the eyes of Polish public opinion. The *Gazeta Warszawska* based largely on the French Monitor familiarized its readers with the events that took place in the Kingdom of Prussia. The battles fought in the Polish lands were of great importance to the editorial staff. A separate but also extremely important issue was the creation and operation of

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

Polish troops. Examination of press reports in terms of content, accuracy and, above all, fidelity to the information provided, became the basic assumption put forward by the author.

Keywords: the first Polish war, *Gazeta Warszawska*, press, the Duchy of Warsaw, the Ruling Commission

Wprowadzenie

Zmagania między Cesarstwem Francji a czwartą koalicją były dynamicznym i jednocześnie zaskakującym polską opinię publiczną epizodem w dziejach polskiego narodu. Nie może zatem dziwić duże zainteresowanie działaniami zbrojnymi jakie miały miejsce na terenach Królestwa Prus. Głównym źródłem informacji dla znacznej części Europy, ale przede wszystkim dla obywateli przyszłego Księstwa Warszawskiego stał się francuski *Monitor*. Zamieszczane w nim informacje w przemyślany sposób kreowały postawę społeczną. Konsekwencją takiego stanu rzeczy stało się powstanie jedynej oficjalnej wersji wydarzeń (M. Mielnik, 2009, s. 74-78)

Prasa wydawana w Księstwie Warszawskim wielu wypadkach mogła się poszczycić długim okresem działania, który sięgał XVIII wieku. Najstarsza była *Gazeta Warszawska* założona w 1774 roku oraz wydawane później *Gazeta Korespondenta Warszawskiego* i *Zagranicznego* wydawaną od 1792 roku czy *Gazeta Poznańska* wraz jej niemieckojęzyczną wersją ukazującą się od 1794 r. (K. Ossowski, 2004, s. 25) Szczególnie pierwsza z nich odegrała najważniejszą rolę w kształtowaniu opinii publicznej. Prowadzona przez wiele lat przez ks. Stefana Łuskinę w swojej treści było konserwatywny (J. Łojek, 1995, s. 50-90).

Po upadku Rzeczypospolitej nie zaprzestały one swojej działalności. Znalezienie się pod kontrolą pruskiej cenzury oznaczało ograniczenie w znacznym stopniu możliwości wyrażania swojego zdania w zagadnieniach politycznych. Nowy porządek nie spodobał się polskiemu społeczeństwu, które było przyzwyczajone do znaczniej większej wolności słowa. Te nastroje uwidoczniły się szczególnie w momencie wkroczenia wojsk francuskich do Poznania. Tamtejsza gazeta opisała dokładnie zdarzenie jakie miały wtedy miejsce. Wieczorem we wtorek 4 listopada 1806 r. 1 regiment strzelców konnych został powitany przez ludność miasta. Natomiast miejscowa gazeta zmieniła tytuł na polskojęzyczny. Jednocześnie treść artykułów stała

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M. (2018). Reports From The War - *Gazeta Warszawska* on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

się zdecydowanie antypruska (K. Ossowski, 2004, s. 23). Tak zaczął się nowy krótki okres w historii polskiej prasy związany z czasami napoleońskimi.

Walki na terenie Mazowsza i południowych Mazur

Rozpoczęty konflikt Cesarstwa Francji z czwartą koalicją przeniósł się nieoczekiwanie dla Polaków na tereny dawnej Rzeczypospolitej. Konsekwencją zwycięstw pod Jeną i Auerstedt (14X 1806 r.) było powstanie wielu obszarów działań zbrojnych. Z jednej strony wiele garnizonów czy oddziałów armii pruskiej poddawały się bez jednego wystrzału, z drugiej powstały liczne enklawy które stawiały twarde opór jak np. Szczecin, Gdańsk czy Kołobrzeg (R. Bergel, 1922; H. Kroczyński, 1990). Uznane przez Gazetę Warszawską za najważniejsze wydarzenia działy się na terenie północnego Mazowsza i Prus Wschodnich. Liczne bitwy i potyczki silnie przykuwały uwagę opinii publicznej. Walki toczone do końca 1806 roku zostały szczegółowo opisane w Gazecie Warszawskiej dopiero w styczniu. W roku następnym wydawcy Gazety zwrócili uwagę na walki w okolicach Gdańska. Zainteresowanie to wynikało z dużego udziału w działaniach zbrojnych wojsk polskich na tym terenie.

Na początku 1807 roku korzystano z relacji, udostępnionej korespondencji, ale przede wszystkim z gazet francuskich takich jak wspomniany Monitor. Często zawarte w nich informacje miały na celu pokazanie czytelnikom szczegółowego przebiegu wydarzeń. Zbiór artykułów przedstawiających walki na północy Mazowsza na przełomie 1806 i 1807 r. to jeden z wielu przykładów. Oficjalna gazeta władz francuskich wyznaczała swego rodzaju granice w jakich Gazeta Warszawska mogła się poruszać.

Autor swoimi badaniami objął wszystkie wydarzenia związane ze zmaganiem Cesarstwa Francji z czwartą koalicją opisane w Gazecie Warszawskiej. Pierwszy artykuł na ten temat ukazał się 15 stycznia o ostatni 2 czerwca 1807 roku. Opisywano w nich działania zbrojne jakie miały miejsce na terenie Królestwa Pruskiego w tym głównie na Mazowszu i terenie dzisiejszego południowej części pojezierza mazurskiego. Na przełomie 1806 i 1807 roku obszar wydaje się kluczowy dla dalszych wydarzeń tej wojny Bitwy pod Czarnowem, Nasielskiem, czy Pułtuskim były

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M. (2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

częścią zakrojonej na szeroką skalę akcji rozbicia wojsk rosyjskich i resztek pruskich. Jak podaje Encyklopedia Wojen Napoleońskich Roberta Bieleckiego każdą wódz Wielkiej Armii był bardzo zainteresowany. Pierwsza z nich była stoczona w nocy między korpusami Davouta i Ostermana – Tolstoja, podczas drugiej Napoleon pragnął związać walką armię rosyjską. Natomiast pod Pułtuskim starły się korpus Lannesa i armię Benningsena (R. Bielecki, Encyklopedia Wojen Napoleońskich, Warszawa 2002. Podobne znaczenie nadaje tym działaniom zbrojnym M. Kukiel; M. Kukiel, Dzieje oręża polskiego, Poznań 1912, s. 123 – 125).

W pierwszym artykule, opierając się na Monitorze, przedstawiono wydarzenia poprzedzające bitwę pod Pułtuskim. Wspomniano o oddaniu bez walki Warszawy i o koncentracji wojsk rosyjskich w Pułtusk. Na koniec opisano energiczne ruchy wojsk francuskich. Opanowanie Torunia i idące od niego dalsze ataki w głąb terenu Królestwa Prus, takie jak zajęcie Płocka przez Soulta, Zakroczymia przez Augereau i przeprowadzenie się jego korpusu przez Wisłę (Gazeta Warszawska, nr 9, s. 141). Bitwa pod Czarnowem o opanowanie przeprawy przez rzekę miał stanowić dowód bohaterstwa i siły francuskich żołnierzy. Na wyróżnienie redaktorów zasłużył przede wszystkim gen. Patit, który na czele 12go regimentu zepchnął wrogie wojska i opanował most. Dużą część artykułu poświęcono opisowi zdobyczy oraz strat zadanych wrogim jednostkom.

Aleksandr Kamiński: marszałek rosyjski urodził się w 1731 roku. W okresie wojen napoleońskich brał udział pod dowództwem Suworowa w wyprawie do Italii. W czasie wojny czwartej koalicji z Cesarstwem Francji został mianowany dowódcą armii rosyjskiej, która znajdowała się na północny wschód od Warszawy. Jego działania w tym okresie uznaje się za nieudolne. Faktyczną kontrolę nad wojskiem przejęli Bennigsen i Buxhowden. Sam generał zginął 9 stycznia 1807 r. z rąk polskiego chłopa

Kolejnym wydarzeniem stała się bitwa pod Nasielskiem, gdzie 24 grudnia korpus Marszałka Davouta starł się z rosyjskimi wojskami dowodzonymi przez Feldmarszałka Kamińskiego (R. Bielecki, op. cit. s. 247). Informacje do przebiegu

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

walk ograniczono w większym stopniu niż w poprzednim artykule. Nie omieszkało się wzięciem do niewoli majora Uwarowa – adiutanta Cara Rosji. Ponadto zapewniano o wywiązaniu się zaciętych walk, z których zwycięsko wyszli Francuzi. Chwalono się zadaniem im znaczących strat w tym zranieniem kilku generałów rosyjskich oraz wzięciem do niewoli kilku pułkowników. Poinformowano jednocześnie o śmierci pułkownika Beklera.

Jean Lannes urodził się w Lectoure. Wojskową służbę rozpoczął w 1792 roku. Już 1796 roku osiągnął stopień generała. W kampanii 1806-1807 największą rolę odegrał podczas samodzielnie stoczonej bitwy pod Pułtuskim 26 XII 1806 r. Zginął 31 V 1809 roku wyniku odniesionych ran w bitwie pod Essling

Ważnymi wydarzeniami godnymi wspomnienia o nich w gazecie były walki w okolicach Wkry. Zamieszczono informację o walkach jaką stoczyły wojska francuskie przed dowództwem gen. Etienne Nansouty (Bielecki R., op. cit., s. 425) z kozakami pod Kurzombem. Jednocześnie podano informacje o przeprowadzeniu się przez Wkrę 7 korpusu Marszałka Augereau. Po oczyszczeniu okolicy przez Nansoutego udało się wojskom francuskim rozbić 15000 rosyjskie wojska. Opisano dokładne walki o most w Kurzombie oraz bohaterską śmierć anonimowego pułkownika 14go regimentu piechoty. Jednocześnie zamieszczono informację o posuwaniu się korpusów Marszałka Davouta w kierunku Tykocina i Marszałka Lannesa w kierunku Pułtuska.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

Etienne Marie Antoine Nansouty hrabia, urodził się w 30 maja 1768 roku w Bordeaux. Ukończył razem z Napoleonem szkołę wojskową w Brienne. W 1782 roku mianowano go podporucznikiem kawalerii. W czasie walk rewolucyjnej Francji odznaczył się w kampaniach nad Renem. W 1799 roku otrzymał stopień generała brygady. Cztery lata później generała dywizji. W 1805 roku dowodził dywizją ciężkiej jazdy. Na szczególne wyróżnienie zasłużył w bitwach pod Austerlitz, Gołyminem, Pruską Hławą i Frydlandem. Uczestniczył w walkach w Hiszpanii. Jednocześnie brał udział w najważniejszych bitwach z piątą koalicją Eckmuhl, Ratyzboną, Essling, Wagram. W czasie wojny z szóstą koalicją 1812 i 1813 roku także brał udział w wielu bitwach jak na przykład Możajskim czy Lipskiem. Zesłaniu Napoleona na Elbę pogodził się z Burbonami. Aż do śmierci 12 II 1815 r. pełnił funkcję adiutanta hr. d'Artois, późniejszego Karola X

Innym istotnym wydarzeniem przedstawionym polskiemu czytelnikowi były walki pod Łopacinem nad rzeką Sonną (Łopacin: wieś położona w województwie mazowieckim, w powiecie ciechanowskim, w gminie Sońsk. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych słowiańskich, t. V, s. 716). Wykryty przez gen. Charlesa Grandjean manewr W kierunku wschodnio – północnym wojsk rosyjskich skłonił Napoleona do wysłania dywizji piechoty Kleina i E. Nansoutiego oraz brygady lekkiej jazdy pod dowództwem Joachima Murata (Gazeta Warszawska, nr 9, s. 143). Do starcia doszło jak już wspomniano pod Łopacinem. W pierwszej fazie stoczono bój o most. Następnie Wielki Książę Bergu rozkazał zaatakować posuwającą się dalej tym samym brzegiem kolumnę wrogich wojsk. Gazeta utrzymywała ten manewr za sukces jednak nie sposób się oprzeć wrażeniu że cel wyznaczony przez Marszałka nie został osiągnięty. Jedynie dzięki zajęciu Tykocina przez wojska Davouta Rosjanie zostali rozproszeni (Gazeta Warszawska, nr 9, s. 143).

Charles Luis Dieudonne Grandjean urodził się w Nancy 29 XII 1768. Był synem adwokata. Kształcił się w Getyndze, gdzie uzyskał tytuł doktora prawa. W 1792 roku stanął na czele gwardii narodowej w Chateau-Salinas. Od 1799 roku służył w stopniu generała. Brał udział w licznych bitwach, jak na przykład pod Hohenlinden, w 1807

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

roku oblegał Gdańsk. Po zawarciu pokoju w 1807 roku został mianowany dowódcą garnizonu tego miasta. W 1812 roku walczył pod dowództwem Macdonalda, a następnie w 1813 roku odpowiadał za obronę Gdańska. Podczas 100 dni Napoleona dowodził 17 DP w korpusie Rappa. W czasie Drugiej Restauracji w 1815 roku został wybrany na deputowanego. Zmarł 15 IX 1828 r. w Nancy

Następstwem wydarzeń do tej pory opisanych były bitwy pod Pułtuskiem i Gołyminem (Gazeta Warszawska nr 9, s. 152). Niestety Gazeta Warszawska podaje niewiele informacji na ich temat. Bitwa pod Pułtuskiem stoczona przez korpus Lanessa oraz armię Benningsena przedstawiono ogólnikowo. Pojawiła się jedynie informacja o połączeniu się wojsk rosyjskich uciekających z Nasielska. Bitwa miała się rozpocząć o godzinie 10 rano. Głównymi siłami wojsk francuskich były dywizja gen. Sucheta i Daultanne. Przebieg samego starcia sprowadzono do stwierdzenia że walki były „żywe” i po wielu „wypadkach” opór Rosjan został złamany. Na koniec wyróżniono wielu generałów francuskich oraz 85 regiment piechoty, który miał wytrzymać wiele ataków wrogiej kawalerii.

W tym samym czasie rozegrała się bitwa rozegrana 26 grudnia 1806 roku pod Gołyminem. Tam zatrzymała się armia Buxhowdena. Udało jej się połączyć z pewnymi resztkami wojsk cofającymi się z pod Nasielska. Także w tym rejonie zebrały się korpusy Marszałków Davout, Augereau oraz Murata. Ten pierwszy z częścią swoich wojsk ścigał nieprzyjaciela z pod Nasielska. Do pierwszej poważnej potyczki doszło w lasku nieopodal Gołymina (Gołymin, miasto znajdujące się na północny-zachód od Pułtuska; Bielecki R., op. cit. 193). W trakcie trwania walk Augereau nadciągnął z Gołaczyna i od razu zaatakował carskie wojska z boku. Ważnym wg autorów zdarzeniem była walka o wieś stanowiącą ważny element obrony wojsk rosyjskich. Nie wiadomo kiedy i w jakich okolicznościach do walki włączył się Murat. Miał jednak wg gazety przypuścić kilka silnych ataków. Na wyróżnienie w jego wojsku zasłużyła dywizja Kleina. Po godzinie jedenastej wieczorem armia rosyjska cofnęła się w kierunku Ostrołęki. Na koniec tradycyjnie wyróżniono bohaterów bitwy. Jak się podała gazeta największą stratą była śmierć generała Fenerolle. Zaznaczono jednocześnie, że wszyscy najwyżsi dowódcy wykonywali swoje obowiązki z

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

wielką pasją i narażeniem życia. Wspomniano o rannym gen. Rappa i pułkowniku Semele z 24 regimentu liniowego. Życie samego Marszałka Augereau było zagrożone, ponieważ w trakcie walk stracił konia.

Jean Rapp urodził się w Colmarze 27 IV 1771 r. departamencie Haut-Rhin. Karierę wojskową rozpoczął w 1788 roku. Od 1796 był adiutantem Desaix'a. Walczył nad Renem, we Włoszech, brał udział w wyprawie do Egiptu. W wojnie z czwartą koalicją został mianowany dowódcą awangardy korpusu Davout'a. Pełnił jednocześnie funkcję gubernatora Torunia, a potem Gdańska. Po upadku Napoleona przebywał do 1817 roku w Szwajcarii. Następnie wrócił do ojczyzny. Od 1820 roku sprawował funkcję szambelana Ludwika XVIII. Zmarł w Badeni 8 XI 1821 r

Zwieńczeniem podawanych informacji był artykuł z 13 stycznia 1807 roku o zajęciu Ostrołki (Gazeta Warszawska nr 11, s. 188). Należy zwrócić uwagę na daty poszczególnych artykułów. Po tej dacie ukazywały się jeszcze informacje na temat zmagania na terenie północnego Mazowsza. Wszystkie opisywane do tej pory zdarzenia miały miejsce miesiąc wcześniej. Zatem artykuł dotyczący zdobycia Ostrołki miał charakter bieżącej relacji. Według opinii wydawców wojska francuskie zajęły miasto bez większych problemów. Miały o tym świadczyć małe straty. Należy poddać tę opinię w tym miejscu krytyce. W każdym artykule do tej pory wymieniano z nazwiska najdzielniejszych żołnierzy francuskich, jednocześnie chwaliąc niezwykłą bezgraniczną odwagę oficerów poległych na polu bitwy. W tym wypadku podano jedynie informacje o stracie jednego żołnierza. Następnie skoncentrowano się na dużej liczbie chorych oraz niezgodzie jaka miałaby powstać w głównym dowództwie carskiego wojska. Tego typu zdarzenia należy potraktować jako propagandę, ponieważ do bitwy jak się wydaje mogło nie dojść ponieważ wróg wycofał się bez stawiania oporu.

W związku z ustabilizowaniem się sytuacji na froncie w rejonie Ostrołki Gazeta Warszawska nie podawała informacji na temat wydarzeń z tego regionu. Pojawiły się jedynie wzmianki 6 kwietnia 1807 r. dotyczące *popisu* wojsk polskich oraz o dobrym stanie wojsk francuskich które znajdowały się na leżach zimowych

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

(Gazeta Warszawska, nr 28, s. 439 – 440). Stacjonujący korpus Massenny miał być dobrze zaopatrzony w niezbędne zaopatrzenie. Dowodem na to miała być informacja o zarekwirowaniu w Elblągu 300.000 butelek wina. Ich właścicielowi miano zapłacić za nie po 4 franki za każdą. Ostatnia wzmianką zamieszczoną na łamach Gazety Warszawskiej była relacja anonimowego oficera wojsk bawarskich. Opisano w nim podjętą próbę przejścia przyczółków na wschodnim brzegu Narwi (Gazeta Warszawska, nr 44, s. 689-690). Korpus gen. Wrede i następcy tronu księcia Ludwika stoczył wiele bitew, pierwszą stoczono pod Serockiem 9 maja. W jej wyniku miano zdobyć miasto i przeprawę. W odpowiedzi Rosjanie 13 tego samego miesiąca próbowali odzyskać utracone pozycje, jednak bez rezultatu. Dnia 14 maja główne siły Bawarczyków przeprawiły się, w sile pięciu batalionów, na wschodni brzeg Narwi. Tego samego dnia stoczono aż dwie bitwy. Obie zostały wygrane przez sprzymierzonych z Cesarstwem Francuskim Bawarczyków.

Należy zwrócić uwagę na sposób przedstawiania wydarzeń w tendencyjnym świetle. Pomijano błędy oraz nieosiągnięcie celów jakie wyznaczyło dowództwo Wielkiej Armii. Bitwa pod Pułtuskiem to przykład potwierdzający tę tezę. Napoleon dążył do zwania głównych armii. W okresie nieudało mu się to. Co więcej wysyłając korpus Lannesa do Pułtusk doprowadził do starcia z dwukrotnie liczniejszą armią Benningsena. Powstanie tych błędów zostało przekute przez Gazetę Warszawską w zwycięstwo i zasadniczy sposób kreowało polskojęzyczną opinię publiczną.

Walki na Pomorzu

Innym interesującym polskiego czytelnika zagadnieniem były walki toczone z udziałem wojsk polskich. Doniesienia na ten temat koncentrowały się na walkach toczonych na terenie dawnej dzielnicy Rzeczypospolitej – Pomorza Gdańskiego. Pierwszy tekst dotyczący tego zagadnienia został wydany 6 lutego 1807 roku. Informacje zaczerpnięto z listu gen. brygady Antoniego Kosińskiego. Miał on być napisany 27 stycznia w Chojnicy (Gazeta Warszawska, nr 15, s. 202). Autor informuje o postępach wojsk polskich. Miały one znajdować się już Starogardzie, Słupsku oraz blokowały trasę Kołobrzeg – Gdańsk. Cały artykuł był przepojony patriotyzmem. Oficer uznał, że obrona prowincji była słaba. Ludność, w tym niedawno osiadli

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

Niemcy, pozostawali pozytywnie nastawieni wobec polskiej armii. Przekonywał nawet że zdecydowali się przekazać nieodpłatnie potrzebne zaopatrzenie. Ostatnie informacje należy uznać za naiwne i nie prawdziwe.

Kolejne teksty pojawią się dopiero 6 kwietnia (Gazeta Warszawska nr 28, s. 439-440). Pierwszy podaje w telegraficznym skrócie informacje na temat zacieśniającego się oblężenia Gdańska oraz potyczkach do jakich dochodzi pod murami twierdzy. Polskie wojska za każdy razem miały jak podaje Gazeta Warszawska „okrywać się chwałą”. Jednocześnie niezidentyfikowane oddziały polskie brały udział w sypaniu szańców pod Kwidzyniem, Toruniem, Serockiem, Modlinem i Pragą. Drugi tekst zawierał wypisy z dwóch listów. W pierwszym Marszałek Lefebvre chwali polskich żołnierzy za męstwo i prosił gen. Giełguda o przesłanie listy podkomendnych, który jego zdaniem zasłużyli na wyróżnienie. Jego życzenie zostało natychmiast spełnione, a lista zasługujących na odznaczenie także została wydrukowana. Celem wydania takich informacji było podniesienie morale wśród ogółu społeczeństwa. Nie miały one jednak żadnej wartości poznawczej.

Antoni Kosiński, w artykule podano pierwszą literę imienia W. Urodził się na Pole-siu 16 XII 1769 roku. Uczestnik powstania kościuszkowskiego, dowódca 2 Legii, z którą starał się obronić Mantuę. Po wysłaniu legionistów na San Domingo podał się do dymisji. Powrócił do armii w listopadzie 1806 roku jako dowódca straży przedniej dywizji gen. Henryka Dąbrowskiego. Po bitwie pod Tczewem objął nad nią dowództwo, które sprawował do 20 III 1807 roku. Walczył także pod Gdańskiem, Frydlandem. W czasie wojny z Austrią organizował polskie wojsko w departamencie poznańskim oraz sprawował funkcję gubernatora Warszawy. W trakcie wojny z Rosją organizował obronę granicy Księstwa Warszawskiego. Zmarł 10 marca 1823 roku w swoim majątku Targowa Górka. R. Bielecki, op. cit.; Jan Pachoński, *Antoni Kosiński*

Zupełnie inny charakter miał „Dziennik oblężenia Gdańska” zamieszczony w Gazecie 1 maja (Gazeta Warszawska, nr 40, s. 626). Ten dokument stanowił swego rodzaju sprawozdanie z działań wokół obleganej twierdzy. Zamieszczono tam

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

jedynie same pozytywne informacje o kolejnych postępach do jakich należy zaliczyć zbliżenie się, okopanie i zdobycie Biskupiej i Gradowej góry, zajęcie wsi Aller dokonane przez ks. Radziwiłła. Jednocześnie zamieszczono informacje o miejscach tworzenia nowych fortyfikacji ziemnych. Wszystko to zostało poprzedzielane małymi zwycięskimi potyczkami z wojskami pruskimi. Wyjątkiem były przegrane walki Legii Północnej o pruskie okopy, które miały znajdować się 300 sążni od murów miasta. Walki te zamknęły pruski garnizon od wsparcia angielskich okrętów. Doprowadziło to szybkiego poddania się załogi.

Michał Radziwiłł urodził się 24 IX 1778 roku. Uczestniczył w Insurekcji Kościuszkowskiej. Podczas wojny w 1807 roku dowodził w stopniu pułkownika Legią Północną. Aż do wojny z Rosją 1812 roku stacjonował w Gdańsku. W roku 1811 uzyskał stopień generała brygady. Po upadku Napoleona złożył dymisję. Brał udział w powstaniu listopadowym. Dostał się do niewoli. Został uwolniony dopiero 1836 roku. Na stałe osiadł w Dreźnie, gdzie zmarł 24 V 1850 roku

Kontynuacją wiadomości z Gdańska podawanymi przez Gazetę była relacja bitwy do jakiej doszło z rosyjskimi wojskami dowodzonymi przez gen. Kamieńskiego. Dokonały one desantu w pobliżu twierdzy Weichsel-Munde (Wistouście tłumaczenie tej nazwy zostało użyte przez Janusza Staszewskiego w publikacji *Wojsko Polskie na Pomorzu w Roku 1807*. J. Staszewski, 1958, s. 200). Ich siła pozostała czytelnikowi nieznana. Opis samego przebiegu walk został sprowadzony do krótkiej lakonicznej informacji (*Gazeta Warszawska*, nr 41, s. 639). Główne siły Francuzów zostały uszykowane przez Lefebvre, jednak przeprowadzone bezpośrednio dowodzone przez Marszałka Lannesa. Związały one Rosjan walką co umożliwiło Marszałkowi Oudinot przeprowadzenie oskrzydającego ataku. Miał się on okazać decydującym manewrem. Informacja ta została podana jedynie, zdaniem Gazety, cztery dni po opisanych wydarzeniach tj. 19 maja. Relacja ta została wzbogacona wypiskami listów gen. Antoniego Kosińskiego do brata. Informuje w nim o dużym sukcesie jakim było odcięcie miasta od morza, oraz o przygotowaniach do decydującego szturm na góry Biskupią i Gradową.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M. (2018). Reports From The War - *Gazeta Warszawska* on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

Relacje z oblężonego miasta zakończyła wydana 30 maja informacja o podaniu się miasta. Oddziały Wielkiej Armii miały je zająć 26 tego samego miesiąca (Gazeta Warszawska, nr 43, s. 679). Została ona poprzedzona artykułami dotyczącymi walk o wspomniane góry Biskupią i Gradową (Gazeta Warszawska, nr 41, s. 644; nr 42, s. 658). Ukazały się one 23 i 25 maja, czyli w sytuacji kiedy upadek Gdańska był przesądzony.

Walki na obszarze Prus Wschodnich

Najważniejszym teatrem tej wojny w 1807 r. były Prusy. Ze względu na niepewną sytuację oraz chęć utrzymania w jak największej tajemnicy własnych poczynań władze francuskie starały się ograniczyć podawanie informacji na temat wydarzeń do minimum. Jedynie obszernie informacje dotyczące tego obszaru dotyczą bitew pod Iławą Pruską (7-8 luty) i Frydlandem (14 czerwiec). Informacje o nich zostały poprzedzone bardzo dokładnym opisem koncentracji Wielkiej Armii oraz potyczek jakie miały miejsce tuż przed głównym starciem.

Iwan Nikołajewicz Essen urodzony w 1759 roku. Osiągnął w rosyjskim wojsku stopień generała. Urodził się w Estonii. Brał udział w wojnie z Rzeczypospolitą, podczas której odznaczył się podczas walk pod Wilnem. W roku 1797 został dowódcą dywizji, która została wysłana do Holandii. W okresie wojny czwartej koalicji dowodził w armii Benningsena korpusem piechoty. Brał udział w bitwie pod Ostrołęką (II 1807). W trakcie konfliktu z lat 1812 – 1813 dowodził korpusem osłaniającym Rygę. Zmarł 23 VIII 1813 r

Dnia 3 marca opinia publiczna dowiedziała się o wydarzeniach z końca stycznia. Wojska rosyjskie pod dowództwem gen Iwana Essen (Bielecki R., 2002, s. 164) podjęły próbę podjęcia ofensywy. Jej podstawowym celem było przeniesienie działań zbrojnych na zachód od Prus Wschodnich. Koncentracji oraz pierwszych działań zaczepnych dokonano w Liebstadt (miejscowość w ówczesnym powiecie morąskim nad rzeką Liwną). Napoleon, jak podaje Gazeta Warszawska, zaplanował zasadzkę. Nakazał Muratowi cofnąć się z wojskiem w kierunku Wisły (Gazeta War-

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

szawska nr 18, s. 272). Na podstawie tekstu nie wiadomo jednak dokładnie gdzie. Piąty korpus Lannesa dokonał koncentracji w Broku. Jego zadaniem miało być śledzenie ruchów wrogich wojsk. Inne francuskie korpusy skoncentrowały się w Mysienicach, Villenbergu, Gilgenburgu oraz Neidenburgu (Miejscowości leżące w południowych i wschodnich terenach Prus Wschodnich). Dnia 31 stycznia Napoleon miał oczekiwać Rosjan w Villenbergu. Bitwa pod Bergfried rozpoczyna cały ciąg wydarzeń, które miały doprowadzić 7-8 lutego do bitwy pod Preussisch Eylau (Hawa Pruska). Gazeta Warszawska podała że punktem wyjścia ataku Wielkiej Armii miała być wieś Getkendorf. W bitwie tej na lewym skrzydle ustawił Napoleon Ney, w centrum Augereau, a na prawym korpus Soult (Gazeta Warszawska, nr 18, s. 273). Gwardia stanowiła odwód. Walki rozpoczęły się od uderzenia Soult na Gutstadt i Bergfried. Pierwszą miejscowość miał zdobyć bez problemu. Jednak opanowanie drugiej zajęło Francuzom niemal cały dzień. Główną rolę miały odegrać 4, 24 regiment lekkiej piechoty. Walki przez nietoczone miały decydujący wpływ na wynik starcia.

Anne Jean Marie Rene Savary urodził się 26 VI 1774 roku w Marcq-et-Chevriers. Czynną służbę w wojsku rozpoczął w 1789 roku. Walczył nad Renem, następnie w 1797 roku w Egipcie, pod dowództwem Napoleona we Włoszech. Szczególnie wyróżnił się podczas bitwy pod Austerlitz i pod Jeną. Zasłynął także z doprowadzenia do egzekucji ks. d'Enghien. Po upadku Napoleona był więziony przez Anglików na Malcie, we Francji wydano zaocznie na niego wyrok śmierci. Większość czasu na emigracji w tym w Austrii. Do ojczyzny wrócił po rewolucji lipcowej w 1831 roku. Został mianowany dowódcą armii okupacyjnej w Algierii. Zmarł w Paryżu 2 VI 1833 roku.

Trwało ono do wieczora. Jednocześnie obecny na placu boju Murat oraz Ney mogli się poszczycić pewnymi sukcesami. W starciach pod Waltersdorf i Deppen udało im się zmusić wrogie wojska do ucieczki. Ukoronowaniem tych relacji był artykuł o bitwie pod Preussisch Eylau. Zgodnie z opinią Gazety pierwszego dnia kluczowym

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

wydarzeniem były walki właśnie o tą miejscowość (Gazeta Warszawska, nr 18, s. 275). Marszałek Soult użył do tego 16 i 18 regiment piechoty liniowej. Największy opór pruskie wojska stawily się w miejscowym kościele i przy cmentarzu. Rozstrzygnięcie bitwy nastąpiło następnego dnia. Do zwycięstwa miały się przyczynić ataki korpusów Marszałków Davout oraz Augereau. Na wskutek złej pogody osiągnięcie celu jakim było przełamanie linii obrony przeciwnika okazało się nie możliwe bez zdecydowanego ataku kawalerii Murata.

Straty jakie poniosły obie strony nie zostały właściwie przedstawione. W artykule przedstawiono jedynie szcążtkowe informacje. Zapewniano że Wielka Armia ucierpiała w znacznie mniejszym stopniu niż Rosjanie. Mieli oni stracić w poszczególnych starciach nawet dziesięć razy więcej niż Francuzi (Gazeta Warszawska, nr 18, s. 275). Uwieńczeniem całego konfliktu była bitwa pod Frydlandem. Pierwsze wzmianki na jej temat pojawiły się 20 czerwca. Starcie opisano jako wielkie zwycięstwo Wielkiej Armii. Miała ona zadać druzgocące straty carskim wojskom, których straty oceniano na 25000 do 30000 żołnierzy, 80 armat oraz 30 generałów (Gazeta Warszawska, nr 49, s. 1).

Poszczególne artykuły powtarzały jedynie podobne informacje o stratach i dzielności francuskich żołnierzy. Wielka Armia miała odpierać ataki Rosjan, aby w końcu rozbić centrum ich formacji i zmusić do odwrotu. W konsekwencji wzięto bez walki Królewiec wraz znajdującymi się w nim rannymi żołnierzami, wielkimi ilościami zaopatrzenia a także znaczną ilością armat (Gazeta Warszawska nr 50, s. 1-2). Dodatkowo wspomniano o udziale 3 Legionu pod dowództwem gen. Henryka Dąbrowskiego. Wojska te sprowadzono pospiesznie z pod Gdańska, aby weszły, jak można było przeczytać na łamach 50 numeru gazety, w skład korpusu gen. Mortier. W wyniku walk polskie straty wynosiły 166 oficerów i żołnierzy zabitych oraz 321 rannych. Rozbicie wojsk koalicji pozwoliło w przeciągu paru dni zająć całe Prusy wschodnie, co w konsekwencji pozwoliło zawrzeć pokój w Tylży.

Podsumowanie

Reasumując doniesienia wojenne nie były jednolitym ciągiem informacji podawanym na bieżąco. Treść oraz głąbia artykułów były skrupulatnie kontrolowane przez

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

władze. Miały jednocześnie być zgodne z oficjalną treścią gazeta francuskich. Funkcjonowały zatem dwa główne źródła informacji korespondencja z głównego sztabu Wielkiej Armii oraz artykuły z francuskiego Monitora. Pierwsze artykuły Gazety Warszawskiej opublikowane w styczniu i lutym odnosiły się głównie do działań na terenie północnego Mazowsza. Następnie dziennikarze koncentrują się na wydarzeniach jakie miały miejsce na terenie Pomorza. Miały one szczególne znaczenie dla polskiego czytelnika. Bitwy na ziemiach trzeciego zaboru miały szczególny charakter. Działy się stosunkowo blisko stolicy tak więc jak należy przypuszczać dla dużej liczby czytelników stanowiły bezpośrednie zagrożenie. Jak pokazały współczesne badania ówczesna opinia publiczna pragnęła odtworzenia Polski w granicach I Rzeczypospolitej. Jak pokazała rzeczywistość życzenia te okazały się bezpodstawne. Natomiast działania na Pomorzu Gdańskim były toczone przy dużym udziale wojsk polskich. W konsekwencji stały się one dominującym tematem artykułów na temat działań zbrojnych w wojnie polskiej. Obok oblężenia Gdańska czytelnik dowiedział się o oblężeniu m.in. Tczewa, Koszalina czy Gdańska oraz oblężeniu Kołobrzegu. Tym samym można było prześledzić całą ścieżkę bojową rodzimych oddziałów. Obok tego w zróżnicowanym stopniu opisywano działania Wielkiej Armii na terenie Prus Wschodnich. Oczywiście głównymi tematami stały się bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem. Gazetę Warszawską należy uznać za wartościowe, jak na ówczesne realia, źródło informacji. Mimo że swoje artykuły redagowała w granicach przewidzianych przez cenzurę francuską, czytelnik miał możliwość dokładnego prześledzenia wydarzeń jakie miały miejsce na polach bitew.

Literatura:

1. BERGEL R., (1922), *Oblężenie twierdzy Grudziądz*, Warszawa.
2. BIELECKI R., (2002), *Encyklopedia Wojen Napoleońskich*, Warszawa.
3. GAZETA WARSZAWSKA, rocznik 1807, styczeń – lipiec.
4. GRZESZCZUK S., (1995), *Gazeta Warszawska 1786 – 1792*, Kraków.
5. KROCZYŃSKI H., (1990), *Wojsko polskie na Pomorzu Zachodnim i Krajnie w 1807*, Warszawa.
6. KUKIEL M., (1912), *Dzieje oręża polskiego*, Poznań.
7. ŁOJEK J., (1959), *Gazeta Warszawska księdza Łuski*, Warszawa.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)

8. M. MIELNIK, (2009), *Walka z „nierodakami” w czasach Komisji Rządzącej 14.I – 5.X.1807* [w] Między I a IV Rzeczpospolitą. Lustracja w dziejach Polski i Polaków, pod red. Marii Korybut – Marciniak, Piotra Majera, Olsztyn.
9. OSSOWSKI K., (2004), *Prasa Księstwa Warszawskiego*, Warszawa.
10. STASZEWSKI J., (1958), *Wojsko Polskie na Pomorzu w roku 1807*, Gdańsk.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Mielnik M.(2018). Reports From The War - Gazeta Warszawska on Armed Operations During The War of The French Empire with The Fourth Coalition 1806–1807. *International Journal of Legal Studies*, 1(3)2018: 359-374

[DOI 10.5604/01.3001.0012.2184](https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.2184)